

Қарағанды Мемлекеттік Медицина Университеті

Тақырыбы: “XVI-XVIII ғасырдағы жоңғар шапқыншылығы”

Орындаған. Имашева Б

113 ЖМФ

Тексерген: Абдрахманова К.Ж

Жоңғар шапқыншылығының Қазақ хандығына тигізген әсері:

ғасырдың алғашқы он жылыдығынан бастап жоңғарлармен күрестің шиеленісуіне байланысты Қазақ хандығы терең дағдарысқа ұшырады. Бұл соққы Қасым, Хақназар, Есім мен Тәуке хандардың саясаты негізінде орныққан мемлекеттіліктің негізін шайқатты.

Тәуке өлгеннен кейінгі қазақтардың өмір індегі өзгерістер:

Тәуке өлгеннен соң қазақ халқының өмірінде тұтастай сәтсіздіктер басталды. 1717-1718 жылдары қазақ әскерлерінің талқандалуы, Тәукені алмастырған Қайып ханың өлімі, 1723-1727 жылдағы “Ақтабан шұбырындыда” Болат ханның өлімі хандықты әлсіретті. Тек XVII ғасырдың 20- жылдарының аяғына таман “сыртқы қауіп ішкі өзара қатынастарды ымыраластырып, жауға қарсылық көрсетуге бағыттаған кездерде ғана қазақтар жоңғарларға тойтарыс бере отырды” деп жазды А.И.Левшин

Жоңғар хандығы

Жоңғар деп XVI-XVII ғасырларда Ертістің жоғарғы ағысы, Алтай тауларының етегін мекендеген батыс монғол тайпаларының одағын айтамыз. Жоңғар сөзі қазақшаға аударғанда “Сол қол” дегенді білдіреді және бастапқыда осы одақтағы басты тайпалардың бірі - чоростар мен ішін ара дүрбіттердің атына ғана қатысты болды.

Жоңғарлардың қазақ жеріне жылжи бастауы:

Орбұлақ шайқасында жоңғарлар жеңіліске ұшырағанына қарамастан бұл науқанның жалпы нәтижесі жоңғарлар үшін табысты болды. Олар Жетісудың шығыс бөлігін басып алды. Жоңғарлар қазақтардың солтүстік аймағына белсенді түрде жылжи түсті. XVII ғасырдың 30-40 жылдарының өзінде ақ Ертіс өзені мен Балқаш көлінің арасындағы аумақ іс жүзінде жоңғарлардың бақылауында болды. Ертістің жоғарға ағысында қонтайшының орны болды.

Қазақ хандығына жоңғар шапқыншылығының жаңа толқыны

Қазақ хандығына жоңғар шапқыншылығының жаңа толқыны Гандан - Бошохту хангың есімімен байланысты. XVII ғ.дың 80-жылдың басында қазақтарды жоңғарлар Жетісудан ығыстырып шығарды. Қазақтар мұнда отырықшы отарлықтарын, құнарлы жайылымдарынан айрылды. Жылдары Галдан Қазақстанның оңтүстігіне ірі жорықтар жасады, ж Сайрам қаласын басып алды.

1717 жылы және 1718 жылдағы шайқастар

XVIII ғасырдың басында Цеван Рабдан өз қаруын қазақ жеріне қарай бұрды. Ж Аягөз өзеніндегі және ж Бөген Шаян Арыс өзеніндегі екі шайқаста қазақ жасағы ойсырай жеңілді.

Бұл жеңіліске қазақтың саяси дағдарысы, бір орталық биліктің болмауы, үлкен хан Қайып пен Кіші жүз ханы Әбілқайыр арасындағы келіспеушілік әсер етті.

Қазақтың үш жүзі:

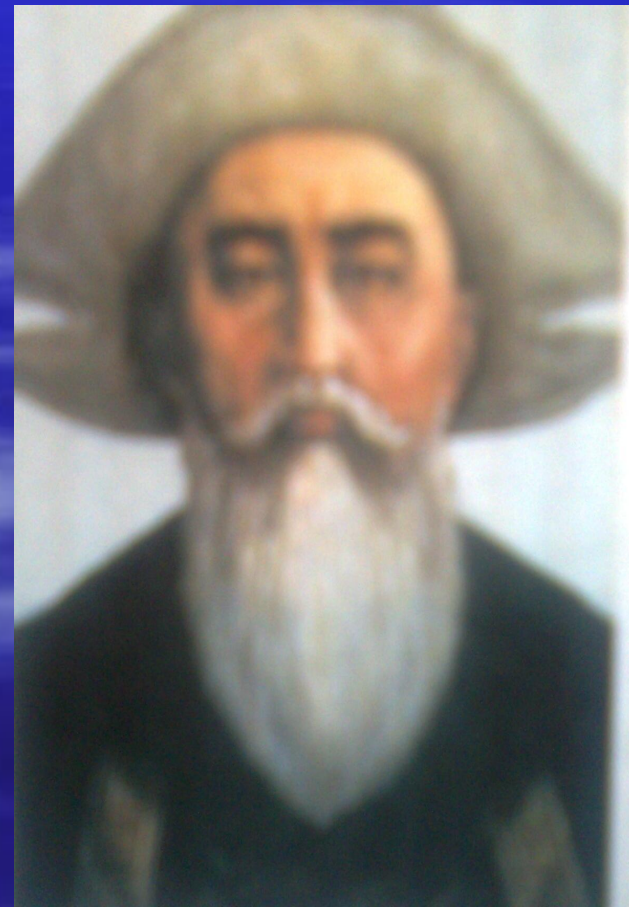
Төле би.

Әйтеке би.

Қазыбек би.

Қазақтардың моңғол билігін мойындауы:

Қазақтардың бір бөлігі
қырғыздар,
Оңтүстік Сібір тайпалары
жоңғарлардың билігін
мойындады.

1734 жылы Ұлы жүз
мойындады. Ұлы
жүздің жоңғар билігін
мойындауы
атабан шұбырынды
кезіндегі
жағдайлармен байланысты
болды.

Ал 1743 жылы орта жүз
билеушілері
аманатқа өздерінің
балаларын
беруге мәжбүр болды.

Назарларыңыз үшін
рахмет!